

کتاب

خصومت شخصی با
هدفمندی یارانه‌ها!

خصومت‌ها با هدفمندی تا آنجا ادامه داشت که وقتی تحریم‌ها در سال ۹۱ شدت یافت، بعضی‌ها دوست نداشتند قبول کنند که تحریم‌ها در مشکلات اقتصادی تأثیرگذار است، بلکه می‌خواستند تمام این مشکلات را به گردن هدفمندی بیندازند.

البته امروز آن حرف‌ها کار را برای خودشان سخت کرده است. خود این آقایان، قبل از انتخابات دوره یازدهم ریاست جمهوری معتقد بودند: هدفمندی با کسری منابع مواجه است اما در سال اول دولت که هیچ قیمتی هم اصلاح نشد، پرداخت یارانه‌ها صورت گرفت.

حال سؤال اینجاست که کسری سال ۹۲ از کجا جبران شد؟ آیا دولت یازدهم خلاف قانون عمل کرد؟ و اگر اجرای هدفمندی بدون اصلاح قانون امکان‌پذیر بود چرا ما نمی‌دانستیم و آنها می‌دانند. باید پرسید که شما از کجا یاد گرفته‌اید؟

نگاه مثبت آیت‌الله شاهرودی به طرح
تحول اقتصادی و هدفمندی یارانه‌ها

در دولت یازدهم از آنجا که طرح ثبت نام مجدد یارانه‌بگیران بدون آنالیز و توجه به مسائل اجتماعی جامعه بود، با تمام تبلیغات و هزینه‌هایی که صورت گرفت، دیدیم که دولت از سوی مردم پاسخ مثبتی دریافت نکرد، چرا که پذیرش اجتماعی با خواهش و تمنا و ایجاد کمپین نمایشی انجام نمی‌شود

زمانی هم که با برخی اشخاص چون آیت‌الله هاشمی شاهرودی به عنوان یکی از اعضای برجسته خبرگان در جلسه خصوصی‌تر در مورد این طرح صحبت کردم، کاملاً مشخص بود که ایشان نسبت به موضوع اشراف و اطلاع کامل دارند. ضمن اینکه این جلسات فقط به نمایندگان خبرگان محدود نبود، بلکه جلسه پرباری نیز با حدود ۵۰ نفر از نمایندگان مجلس شامل رؤسای کمیسیون‌ها و اعضای هیأت رئیسه در سالن یاران بهشتی نهاد ریاست جمهوری برگزار کردیم. رئیس جمهور و تعدادی از وزرا نیز در آن جلسه چندساعته حضور داشتند که به مباحث مهم و سنگینی از لحاظ موضوعی پرداخته شد. در واقع برداشت و نگاه دولت این بود که می‌توانیم با فرایند تصویب لایحه یک اجماع و اطلاع رسانی عمومی را در جامعه ایجاد کنیم. لذا با این نگاه که طرح تحول به قانون تبدیل شود حرکت کردیم و در نهایت نیز موفق به انجام این فرایند شدیم

کتاب

طی شماره‌های اخیر «ایران اقتصادی»، بخش‌های نخست جلد اول کتاب محرمانه‌های اقتصاد ایران، حاوی گفت‌وگو با سیدشمس‌الدین حسینی، وزیر امور اقتصادی و دارایی دولت‌های نهم و دهم منتشر شد که وی در قسمت‌های ابتدایی کتاب درباره برخی مسائل اقتصادی دولت محمود احمدی‌نژاد سخن گفته است. حسینی تأکید کرد که در آن زمان برای اجرای طرح هدفمندی یارانه‌ها، کار زیادی صورت گرفت.

در این شماره نیز وی به برخی مخالفت‌ها از درون دولت و مجلس با این طرح اشاره کرده است.

همه وزرای کابینه با هدفمندی یارانه‌ها در آن برهه موافق بودند؟ چون یادم هست در همان روزها که شما و آقای احمدی‌نژاد، داشتید برای اجرای هدفمندی تبلیغات می‌کردید، آقای جهرمی در گفت‌وگو با رسانه‌ها رسماً اعلام کرد، من تردید دارم این طرح موفق شود.

شما اگر کلیات یک طرح را بدانید قبل از اجرای آن طرح، بر اساس موقعیت شغلی و کارکرد دستگاه‌ها می‌توانید حدس بزنید کدام دستگاه‌ها موافق و کدام دستگاه‌ها مخالف اجرای آن طرح هستند. برای مثال معاونت برنامه‌ریزی، وزارت اقتصاد، بانک مرکزی و حتی وزارت نفت که مسئول تأمین منابع مالی کشور هستند در بسیاری از موارد با هم همگرایی، یا

حد اقل در حوزه بخشی کمتر با هم اختلاف پیدا می‌کنند. لذا در بحث هدفمندی، دستگاه‌های ستادی مانند وزارت اقتصاد، بانک مرکزی و سازمان مدیریت (معاونت برنامه‌ریزی) عقایدشان به هم نزدیک بود و اختلاف نظر جدی با هم نداشتند. حتی وزارت بازرگانی و وزارتخانه‌های تولید و توزیع‌کننده انرژی مانند وزارت نفت و نیرو با این طرح موافق بودند. اما وزارتخانه‌هایی که حالت بخشی داشتند و ارتباط کمتری با تراز مالی و کلان، عمدتاً دارای نگاه بخشی بودند. لذا نگران افزایش هزینه‌های خود با اجرای این طرح بوده و بیشتر به دنبال این بودند که بخشی از این هزینه‌ها را از منابع موجود جبران کنند. برای مثال شما اگر همین الان با وزیر بهداشت صحبت کنید، می‌گوید امیدوار هستم همکاران ما در دولت

فلان بودجه را تأمین کنند یا این مقدار اعتبار را برای این کار بخصوص در نظر بگیرند و... خیلی هم به محل تأمین و شیوه آن کار ندارند.

استدلال مخالفان هدفمندی بیشتر در چه مواردی بود؟

یک بخشی از استدلال‌ها ناشی از نبود اطلاع صحیح بود. برای مثال اظهارات برخی تحت تأثیر محاسبات صورت گرفته بر اساس مدل‌های دم دستی بود. خود من قبلاً با این مدل‌ها کار کرده بودم، ولی دانش اقتصاد ایران در بحث هدفمندی رشد زیادی کرده و دیگر مدل‌های قدیمی پاسخگو نبودند. برای مثال امروز دیگر کمتر کسی معتقد به تورم‌های چند ۱۰ درصدی و ۵۰۰ درصدی یا توزیع سبک کالا یا کوپن است.

به نظرتان اعلام تورم ۵۰۰ درصدی در اثر اجرای هدفمندی بر اساس محاسبه خاصی صورت گرفته بود؟

نمی‌دانم. این سؤال را باید از کسانی که این ارقام را اعلام کرده بودند، پرسید. البته من مدل تورم ۵۰۰ درصدی را ندیدم. اما دورادور شنیده بودم که ظاهراً کارشناسانی با استفاده از مدل (I-O) در محاسبات‌شان به تورم ۷۰ درصدی رسیده بودند. در هر حال ما مجری بودیم و سعی می‌کردیم از دعوا با منتقدان خود بپرهیزیم. کسی سراغ ندارد که ما در طول آن سال‌ها در مقابل منتقدان تندی کرده باشیم یا از کوره در برویم. ضمن اینکه افرادی منافع شخصی و بخشی داشتند.

به هر حال حجم وسیعی از آرد یا بنزین کشور قاچاق می‌شد و این افراد می‌دانستند که بعد از هدفمندی، امکان قاچاق وجود ندارد. لذا با تمام وجود به صحنه آمده بودند. یک سری هم از سر اطلاع و آگاهی نداشتن بود، یک عده هم منافع بخشی، سیاسی و اقتصادی داشتند. من معتقدم منافع اقتصادی نقش برجسته‌تری در این مخالفت‌ها داشت.

این مخالفت‌ها بیشتر از سوی چه کسانی بود؟

ما در مجلس توانسته بودیم در مرحله تصویب و سال اول اجرای طرح، نظر اکثریت نمایندگان را با خود همراه کنیم. حتی بعد از اینکه طرح توسط دولت اجرا شد، آقای مصباحی مقدم در مصاحبه‌ای گفت دولت معتقد به اجرای طرح با شیب تند بود اما مجلسی‌ها معتقد بودند باید این طرح را با شیب کند اجرا کنیم.

امروز با اجرای این طرح به نظر می‌رسد حق با دولت بوده است، اما متأسفانه جفایی که در حق هدفمندی شد، این بود که هم قبل، هم حین و هم بعد از اجرا، تحلیل‌های به ظاهر اقتصادی روی ریل سیاسی سوار بود و عموماً وارد فازهای سیاسی می‌شد.

دولت خیلی علاقه‌مند بود که هدفمندی را در سال ۸۷ اجرا کند، اما نتوانست. از نظر شما دلیل اینکه گفته شد باید برای هدفمندی لایحه نوشته شود و از مجلس مجوز دریافت شود، چه بود؟

من جزء افرادی بودم که مصمم به اجرای این طرح در سال ۸۷ بود.

